

22. szám.

ISKOLAI LAP,

protestans növelészeti közlöny.

Szeged, 1861. october 10.

Felelős szerkesztő: Szeberényi Lajos. (Lakása: Élészáz utca, 55-dik szám.) Főmunkatárs: Vince Sándor.	<i>Megjelen:</i> Minden hónap 10., 20. és 30-dikán. <i>Előfizetési díja:</i> Egész évre 2 forint, félévre 1 for.
--	---

Brighman Laura.

(Vége.)

Az igére átvezetendő volt már ez előzmények után fáradhatatlan tanítója Laurát, mint a mely nélkül értelmes mondatot, ítéletet össze nem állíthatni. Első gyakorlatok az ugy nevezett cselekvő igékkel tétettek, melyek által fejezzük ki a mit teszünk vagy tétetni akarunk. Tanítója arra birta a leánykát, hogy járjon vagy táncoljon, valamit megüssön, s mihelyt a tettet elköveté, azonnal megtanítá az azt kifejező igére. A cselekvő igékről az állapotjegyző vagy középigékre vezetteték, mindenkor oly létezési vagy tényállapot vétetvén fel, mely érzékelhetőbb s neki felfogható legyen. Midőn pedig az észszerű nyelvtannak kulcsát így kezébe adta, magára bízott, hogy önalkotásu szöveget állítson elő, és ez, ha nem a legközhasználatiabb, de bizonyára a legtermészetesb volt. Példát mutatunk föl belőle. Midőn enni vagy inni kért, így fejezte ki magát: kenyér adni Laura; viz inni Laura.

Megszokta már ily módon részletezve s értelmesen kifejezni gondolatait; még hátra volt, hogy a szokásos írásmódra is rávezettessék. E végre újabb ABC-t adott kezébe a növelő, szeletpapírokon átlukasztott s külön darabokat tevő bötükkal, vagy inkább azoknak papírba metszett alakjaival. Megtanítá aztán, hogy mindezeket tapintás által fölismerje. Midőn ez ily gyakorlatokba alkalmasint beleügyesedék, papírt adott elébe, melynek felületén féldomborművel kinyomott vonalok jegyzék a sorrendet, s ekkor a vonalközi papírra felül téteté átlukasztatott betűalakjait oly rendben, mint a kiírandó szóhoz szükséges volt, s ekkor tintába mártott íróttal, vagy még

inkább kihagyott rajzonnal átvezette kezét mindenik böttialaknak üregén az alul helyezett papír fölött s kijelölve volt vonal-
körökben a nyomdászati böttiknek kézírásra alkalmazásával. Néhány hét multán ezen gyakorlatban is annyira ügyesedett, hogy magától írni tudott papírra és felül tett mintaalakok nélkül, s nem sokára sikerült neki ilyen irással bármily gyarló, de értelmes fogalmazványokat feltennie. Az első levél, melyet az ő írásmódján egybeszerkeszteni tudott, édesanyjához küldték; — s ki írja le a csodálkozásnak örömmel egyesült érzelmeit, a miut fogadta a család és annak minden ismerőse ezen legsajátságosabb nemét a kéziratnak oly szerencsétlen lénytől, kinek minden életműszervei hiányzanak ez ily csodaszerű tény kiállításához?!...

Az olvasás, írás és fogalmazásnak gyakorlatai után dr. Howe növendékét a számtanra vezeté által. Ugynevezett számtábla-golyócskákkal megtanítá 1—100-ig számlálni, és írásban feladván neki a tárgyak száma felől intézett kérdéseket, ő szinte ugy megfelelt a tárgyak kérdezett számával, és pontosan. Jól begyakorlott számlálás közben és után összeadás, kivonás, szorzás és elosztás műveltetének; — gyakorta az ő kezéhez adván a gyümölcsök, hogy társnői között eloszsa, ezen osztályozást ő bámulatos ügyességgel és pontossággal teljesítette.

Még a tartamnak vagy időnek fogalmával kelle ismerkednie. E végre célszerű órákészléttel szabályozta s időközökre különbözteté napjait, s magának kellett sorban szerkeszteni napot nap után a bizonyos meghatározott rend szerint. Bizonyos mozdulatokat, testgyakorlatokat szabott időközökben, órák szerint tétetett a növendékekkel. Aztán betanítá, hogy a fölkelése és lefekvése közt eső időköz nappalnak neveztetik s az, mit az ágyban tölt, éjszakának. Erről átvezeté a hétnek fogalmára, urnapokon tiszta fehérneműt váltatván vele, s olyankor nem hagyván őt dolgozni. Továbbá némely különemű öltönydaraboknak váltogatva viselése után, melyek hónapok vagy évszakok szerint változók, s az önmaga által érzett meleg vagy hideg, száraz vagy nedves időjárás után fölfogatta vele: mi a hónap, évszak és esztendő. Végre féldomborművi naptárt szerkesztetett általa, és az ő saját szerű módjával napot nap után észlelve jegyezni s megkülönböztetni a szerint tanítá.

Ezen fokozatos tanulmánygyakorlatok, a milyen mérvben fejleszték értelmét, a szerint látszottak érzéki testszervezetére sulyosodva hatni; s bizonyos laza tétovázást, szórakodottságot idéztek elő nála, mely nyilván mutatta, hogy növeltetése tul-

nyomólag érzékeltető modoru volt. Az intézeti orvos e közben fejének nem közönséges, szokatlan fejlődöttségét s állandóan derült arculatát kezdé észrevenni. Az egyetlen tapintó érzék annyira tökélyesült nála, hogy már a testek érintése nélkül, egyedül mozgásaikról, észlelni tudta azokat. Csupán a légnek hullámozása után értesülve lön arról, hogy miféle lény közeledik hozzá vagy távolodik tőle.

A szoba legbelső szögletében állva, észreuvé, ha nyitva-e vagy bezárva van az ajtó. A kezek tapintásáról megkülönböztetni képes volt az intézetben vele együttlevő ötven társnót. A tapintás emléke mélyen tapadott lelkébe, s visszaemlékezni tudott általa ismert egyénekre, kik hosszú idő óta nem voltak közelében.

Ily rendkívül gazdagult emlékező tehetség növelte ítélési képességét, s ugyancsak ösztönzé őt egyszersmind az új dolgok tudványa. Egy napon tanítójához e kérdést intézte: Mi az, mit ön szóhangnak hív? Tanítója megértetni ügyekezett, hogy az légmozgás, mely megütközik testünk azon részében, mit szájnak nevezünk; — s miután kevésbé gondalkozék magában, így felelt irással: Én nem tudok szóhangot adni. S miért? kérdé ekkor a növelő. Mert a lég szájamban nem ütközik s fülemben nem érzek légmozgást — felelt a leányka. Máskor tudni kívánta, mi az a látás? — s megmagyaráztatott neki. Midőn felfogta a magyarázatot, válaszolta önmagától: Én nem látok, én vak vagyok. Szintugy kívánta érteni, mi a szaglás? — s aztán felelte, hogy ő ezen érzéssel sem bir. Ily módon értesült levén már sajnálatra méltó helyzetéről, mely egyértelmű a részvétgerjesztő nyomorusággal, nem látszék különösen fájlalni vagy neheztelni azt; sőt inkább gyakorta monda s tettleg is kimutatta, hogy önmegadással viseli azt, és hogy — mint csak tőle várható — helyzetével elégtelt lenni is tud.

Meg volt nyerve immár a társadalmi emberlétnek; befejezésül még vallási szent eszméltre hozandó vala. A föléb-resztett tudványt kívánta felhasználni épen dr. Howe is a végre, hogy ezen magasztos szent fogalmakat beigtassa ismeretkörébe. Gyakorta megkérdezé őt a leányka: ki csinálta e vagy ama tárgyat, ilyen vagy amolyan tulajdonságokkal is ellátva? — s ha emberi művek voltak, értesítést adott róluk. Hanem egykor azon kérdésre jött: ki csinálta a virágot, a vizet, levegőt, földet, a melegséget? Ekkor megtanítá dr. Howe a minden nevek legszentebbikére, Isten nevére, s ennek betanítása közben — tisztelet jeletül — mindannyiszor fejét meghajtani szoktatá. Továbbá sikerült azt is megértetni vele,

hogy Isten nem teremtett lény, kinek teste volna, hanem olyan mint eszme, mint gondolat, melyről ő is tud, melyet észlel a nélkül, hogy megtapinthatná, hogy általában lélek, még pedig a legszebb, legjobb, legtökélyesebb minden lelkek között. Ezen előleges magyarázat után megértetni ügyekezett vele az Istenségnek főbb talajdonait, különösebben a mindenhatóságot, mindentudást és a végetlen jóságot. Majd az ember lelkére nézve leginkább vigaszteljes hitfogalomra, a jövő életéről, kívánta megtanítani őt. Hogy ebben célt érjen, először a halálról kellett fogalmat szereznie. Ezen halálról való fogalom teljesen gondolatába férközhetlenné látszék; ő határozottan nyilatkozott mindannyiszor, hogy nem akar és nem fog meghalni. Ekkor előtérbe hozá tanítója a lélek halhatatlanságának ösztönszerű sejtelmét, s erre helyezvén a fősúlyt, magyarázta neki, hogy csak a test halandó. Egy légy, egy pillangó adatott kezébe, azt röpködteté előbb, majd egyszerre megöletvén, midőn érzé, hogy kezei közt többé nem vergődik, élettelen: erről tanítá neki, hogy a rovar meghalt, nem él, bár teste még az előbb volt alakban megvan. Hosszan elmélyedő gondolkozás után kezdett a leányka visszaemlékezni, hogy még első gyermekkori honlétében fogta egykor elhalt kis fiutestvérének meghidegült kezét, s ezen fájó emlékezésnél oly szomorúságba esett, hogy több napon át azontúl nem akart húst enni, mert azok megholt testek. Midőn megértette már a halált, sietett azt is felfogatni vele a tanító, hogy az, mi bennünk érez és gondolkodik, nem hal meg, azaz halhatatlan lélek van bennünk. Midőn e nagyfontosságú ismeretre eljutott, tudatta vele azon viszonyt, melyben áll lelkünk az Istenséghez, mely van köztünk és egyéb állatok közt, s ily fokozatos eszméltetéssel fejté ki előtte lassankint a vallás-erkölcsi és polgári életnek különböző viszonyaiból reánk háramló kötelmeit.

Ezen viszonylagos jogok és kötelességek elméletileg kifejtve és megértetve levén, gyakorlati alkalmazásba vételök, illetőleg beteljesítésökre nézve különös jó szerencsével támogatva lön a kedves leányka veleszületett természeti jóindulata által. A legnagyobb becsületbentartást nyilvánítá a vele élő minden társlények és azok vagyoni iránt. Bárkit, vagy akár mely tárgyat ha baj, veszély ért vala, az őt fölötté érdeklé és rokonszenvre buzdítá. Önnön vagyonkája iránt a leggondosabb figyelemmel viselteté. Öltönydarabjait s önmagát kitünően rendes, tiszta állapotban tartá. Senki sem találta őt szakadozott, rongyos ruházatban, sem egyéb magaviselettel, mint a minő legilletelmesebb és kedveltető, szerény. Egye-

dül mozdulataik után felismeré a férfit vagy nőt, aggot és gyermeket, s az életkor és nem szerinti különbözőzéshez tudta alkalmazni bánásmódját. Társnőihez szívélyes, bizodalmassággal simuló, idegenek irányában ovatos, szerény s tartózkodó vala.

Kétszer csupán jött elő az eset, hogy hazugságon éretett, és megdorgáltatván, rendkívül bánatosnak látszék, s többé nem esett azon hibába. Ha valaki örömet szerze neki, az iránt hálásnak mutatkozott, jobbjával ösztönszerűleg szivére mutatván. Ha valamely társnöje beteg volt, ő — mint legjobban telhetett tőle — ápolá, virasztván gondosan ágya fölött s ugy látszék, hogy a többé kevésbé szabad lélegzésről észlelé annak kisebb vagy nagyobb mértékben szenvedését. Ha történetesen nagyobb mennyiségű gyümölcsessel ajándékoztaték meg, sietett társnőivel osztozni, s minden öröm vagy fájdalomnak érzése, mely barátnői valamelyikét érdeklé, nála a legőszintébb rokonszenvvel találkozott.

Mig e sorokat írom egy dr. Dufan által Frankhonban közlött tudósítás után, a jó és kedves Laura története körül mind az ó-, mind az ujvilágban, s mindenkit álméletba ejt, ki érteni bírja, mily nagy kincs rejlik a jó növelésben, s osztatlanul tisztelő méltánylatra hív a bostoni vakintézet érdemes igazgatója iránt.

Én is azért kívántam ez egyszerű esetet fölhozni, hogy az ifjak és szülők annál inkább becsülni tanulják a böles növelők fáradalmaikat, s az előbbieket megkisértsek ez alapon legyőzni olykori unatkozásukat az olvasás-, irás-, nyelvtanulmányozás iránt, meggondolva: mily csodatevő hatalma van az elemi tanításnak és tanulásnak, melynél fogva egy szánandó siket, vak és néma a testi életnél sokkal magasztosabb, mert lelki és erkölcsi élet- és eszméletre segítve lön.

Jelenlegi fordító-közlőnek pedig legszentebb ohajtásainak célja ha nem is elérve, bizonynyal megközelítve leend azáltal, ha elemi népiskolatanítóink ezen történelmi igazságú elbeszélés folytán figyelmeztve lesznek: milyen föltatáló a szeretetnek lelke, mely hivatva van, hogy lélektani alapokon szellemesítse az anyagot, a minden egyéb hivatásnál szebb és hálátlanabb növelői téren. A remélhető legjobb sükernek teljes biztositéka a minden szépre, jóra és igazra fogékony gyermeki lélek.

Gonda László.

TÁRCA.

Belföldi tanügyi szemle.

Nógrádból örvendetes újdonságul vesszük azon tudósítást, hogy ott Moraucsik Mihál lelkészünk az évenként kétszer tartatni szokott tanítói értekezleteket létrehozta. Ily tanácskozmány legközelebb sept. 25-én tartatott Szirákon. Sajnáljuk, hogy az itt megvitatott tárgyakról t. levelezőnk egészen hallgat. Annyit azonban mégis kivehettünk tudósításából, hogy egy tanítói könyvtár megalapítása elhatározott, melynek számára a legszükségesebb növelészeti művek megszerzendők. Mi a legbensőbb örömmel regisztráljuk a haladás ily örvendetes mozzanatait. Vajha az ügybarátok minél gyakrabban azon kellemes helyzetbe juttatnának, hogy ilyenekkel t. olvasóinknak kedveskednénk. Nógrádi atyánkfiainak pedig kitartást s ennek folytán elmaradhatlan előmenetelt kívánunk jó célu fáradozásukhoz.

— A „Wiener Z.“ jelenti, hogy a cs. k. államministerium azon nép- és középtanodai tanítókra nézve, kik a magyar tartományokban levén azelőtt alkalmazva, okt. 20. után hivatalaikat elveszték, — tekintve jelenlegi szomorú sorsukat — az illető koronaországok hatóságait felszólítja, hogy ezekre különös tekintettel legyenek. Azonban az államministerium főntartja magának a jogot, hogy e tanítók előbbi állomásaikra való visszahelyezéséről intézködhessenek.

Külföldi tanügyi szemle.

— Trieszt, okt. 4. A városi tanács tegnapi ülésében a népnövelésre vonatkozó bizottmányi jelentés olvastatott, a karzatok élénk helyeslése között. Tannyelvül az olasz határozott behozatni; a német nyelv csak olasz tankönyv szerint fog taníttatni a realiskolákban. Továbbá a tanítók díjai szabályoztattak és fölebbemeltettek; esti iskolák s a tankönyvek javítása határozottatott. Wessely a tanodáknak az egyházi befolyás alul kivonását indítványozta.

* Berlinben egy kérvény köröztetik aláírás végett, melynek tartalma: 1) hogy valamennyi porosz iskolában nyáron a délutáni oktatás elmaradván, az ifjuság a szabadba vezetessék, testgyakorlatra, szemlélésre stb. 2) hogy nyáron az oktatás fiúk számára 5, lányok számára 4 óra legyen.

* Amerika. Az itteni tanügyről általában, különösen pedig a hostoni és newyorki iskolákról érdekes adatokat hoznak a „Sárospataki füzetek,” honnan a következő részleteket vonjuk ki: Amerikában a tanügy jelenlegi állása, a legközelebb multnak nagy részben, lehet mondani, a jelennek szüleménye, s ha némely régi hagyományos emlékek fönvannak is még, s ha némely intézetben a 17. századi angol növelési rendszer nyomai még napjainkban is meglátszanak: de ezen hagyományos emlékek maradványai nagyon meggyöngültek, s az ujabbkori haladás, tökélyesülés kívánalmái, különösen jelen század elejétől fölébredt növelési elvek által teljesen háttérbe szorítottak. Az amerikai növelési rendszer alapja a hasznossági elv; tehát lényegében gyakorlati irányú.*)

Amerikában az állam, demokrat alapelveihez hiven, csak annyiban gondol a növelés és tanítással, a mennyiben mint állam érdekelve van. Magától értetik, hogy az oly intézetek, melyekben technikus hivatalnokok képeztetnek, az állam költségén tartatnak föl, s belszoervezetöket is az államtól nyerik. Ilyenek a katonai és hajózási iskolák. Gondoskodik ezen kívül az állam a népnövelésről, mert az alkotmány egyik pontjában ki van mondva, hogy minden polgár igényt tarthat az állam által eszközlendő tanitashoz: „Valamint az állam minden polgárt ótalmaz a lopás, gyilkosság és éhség ellen, ugy tartozik védeni a tudatlanság ellen is.“ Mert a lelki sötétségnél nagyobb átok az államra nézve nem lehet. Az állam érdeke azt kívánja, hogy polgárai olvasni, írni és számolni tudjanak. Ezt kívánják az állami intézvények, ezt a művelődési viszonyok, ezt a mindennapi társas intézködések.

Egy újonnan alakült község sem nyeri meg az egyesült államokban a bekebelezési jogot, mig egy elemi tanintézet föllállítása iránti kötelezettséget magára nem vállalt. Az elemi tanítás és növelésről való gondoskodás minden egyes államnak törvény által megszabott kötelessége.

Bostonban az elemi iskolák nagyobbára 1818-ban állittattak; ezekben ingyen tanítják mindazon gyermekeket, kiknek szülöi a házi növeléstanítás legelső elemeit sem képesek megadni. Fölvesznek minden hét éven aluli gyermeket. Az 1857. hivatalos kimutatás szerint 211 elemi iskola volt Bostonban. A tanuló gyermekek száma 12,733; 6731 fiú és 6002 leány.

Newyorkban a legelső népiskolákat néhány quäkker-

*) L. ennek méltánylását Isk. lap 17. és 18. sz.

nő alapította, kik a legszegényebb gyermekek tanítására szövetkeztek. Ezen iskolákat később a város pártfogása alá vette s az iskolaképes gyermekek számának szaporodásával újakkal szaporította. A növendékek ingyen tanításban részesülnek. 18 ugynevezett nyilvános iskola (public school) van, minden három osztályra oszlik; egyben az elemi osztály tanulmányait a fi- és leánygyermekek együtt tanulják, a második osztályban a fi-, a harmadikban a leánynövendékek taníttatnak. Egy-egy osztályban, több csoportra osztva, 1500—1800 kisebb, nagyobb korú gyermek is van egy tömegben. Képzeltetni, hogy a Lankasterféle tanmód mellett is, mily kevésre mehetnek a gyermekek. Van 29 ugynevezett Ward school, melyek nagyobb részint 1842 óta alapítottak. Ezekben a fi- és leánygyermekek el vannak különözve. Van továbbá tanítóképezde. Newyorkban a naponkint iskolába járó gyermekek száma meghaladja a 100,000-et. A néger gyermekek számára is alapított két iskola, az u. n. Coloured schools.

A mi az egyesült államok más városait illeti, egy sincs, melyben jól rendezett iskola ne volna, hol olvasás, írás, számvetés és földrajz taníttatik. Az elemi iskolákat a községek tartják föl. Minden városnegyedben van egy. — Az egyesült államokban minden 5—6 négyszög mfdre esik egy népiskola. A kormányzat és felügyelet a szavazati képességgel bíró polgárokból választott u. n. prudential committénél van. Különös az amerikai iskoláknál az, hogy állandó tanítók nincsenek; egy-egy helyben csak addig maradnak, míg egy tanfolyam bevégeztetik. A comité minden félev végén új tanítókat választ, többnyire a magokat kitüntetett végzett tanulókból, kik, hogy az egyetemeken tanulmányaikat folytathassák, csekély díjért tanítanak; sőt minthogy az Európából kivándorlottak közt igen sok van, kik kenyérszerzés miatt foglalkozást keresnek, megtörténik, hogy néptanítókul ezek is alkalmaztatnak. Ily eljárás mellett a népnövelés nagyon alacsony fokon áll. Egyébiránt az amerikaiak azt tartják, hogy az élet a legjobb iskola. A gyakorlati élet megadja azt, mit az iskola elmulaszt. Minden év tavaszán a község a tanügyre szükséges költséget megszavazván, azt a népre kiveti.

Üzenetek.

- N. N. Besztercebányán.* Bérmentetlen leveleket el nem fogadhatunk.
 — *Cs. K. Dengeleg.* Külön levélben válaszolunk.
 — *T. előfizetőink* figyelmébe ajánljuk mai mellékletünket a „**Gyámintézeti évkönyv**“ ügyében.

Nyomatott Szegeden. Burger Zsigmondnál.

A Gyámintézeti évkönyv

Hálát adok a kegyelem Istenének, hogy hazai evangélikusok érnie azt, miszerint már elmondhatjuk: a gyámintézet elején vagyunk ugyan; de biztat a költő által e szavak

Minden nagynak apró a kezdete, mind

S lassan vészen erőt és gyarapodva te

Mit keresztyéniesebben úgy fejezhetünk ki: hogy hol jövevények: ott Isten áldása sem fog elmaradni. És nem ott a mérvű elterjedésének egyik akadály, hogy sokan ez így vagy úgy vannak, kik életrevalóságáról még most is le kell segíteni, midőn egyházunk jobbainak előleges hálát mint okvetlenül kell, magából az intézet kebeléből egy-kifejlődnék, egy

Gyámintézeti évkönyv

nő alapította, kik a legszegényebb gyermekek tanítására szövetkeztek. Ezen iskolákat később a város pártfogása alá vette s az iskolaképes gyermekek számának szaporodásával újakkal szaporította. A növendékek ingyen tanításban részesülnek. 18 ugynevezett nyilvános iskola (public school) van, minden három osztályra oszlik; egyben az elemi osztály tanulmányait a fi- és leánygyermekek együtt tanulják, a második osztályban a fi-, a harmadikban a leánynövendékek taníttatnak. Egy-egy osztályban, több csoportra osztva, 1500—1800 kisebb, nagyobb korú gyermek is van egy tömegben. Képzhetni, hogy a Lankasterféle tanmód mellett is, mily kevésre mehetnek a gyermekek. Van 29 ugynevezett Ward school, melyek nagyobb részint 1842 óta alapítottak. Ezekben a fi- és leánygyermekek el vannak különözve. Van továbbá tanítóképezde. Newyorkban a naponként iskolába járó gyermekek száma meghaladja a 100,000-et. A néger gyermekek számára is alapított két iskola, az u. n. Coloured schools.

A mi az egyesült államok más városait illeti, egy sincs, melyben jól rendezett iskola ne volna, hol olvasás, írás, számvetés és földrajz taníttatik. Az elemi iskolákat a községek tartják föl. Minden városnegyedben van egy. — Az egyesült államokban minden 5—6 négyszög mfdre esik egy népiskola. A kormányzat és felügyelet a szavazati képességgel bíró polgárokból választott u. n. prudential committénél van. Különös az amerikai iskoláknál az, hogy állandó tanítók nincsenek; egy-egy helyben csak addig maradnak, míg egy tanfolyam bevégeztetik. A comité minden félév végén új tanítókat választ, többnyire a magokat kitüntetett végzett tanulókból, kik, hogy az egyetemeken tanulmányaikat folytathassák, csekély díjért tanítanak; sőt minthogy az Európából kivándorlottak közt igen sok van, kik kenyérszerzés miatt foglalkozást keresnek, megtörténik, hogy néptanítókul ezek is alkalmaztatnak. Ily eljárás mellett a népnövelés nagyon alacsony fokon áll. Egyébiránt az amerikaiak azt tartják, hogy az élet a legjobb iskola. A gyakorlati élet megadja azt, mit az iskola elmulaszt. Minden év tavaszán a község a tanügyre szükséges költséget megszavazván, azt a népre kiveteli.

Üzenetek.

N. N. Besztercebányán. Bérmentetlen leveleket el nem fogadhatunk.

— *Cs. K. Dengeleg.* Külön levélben válaszolunk.

— *T. előfizetőink* figyelmébe ajánljuk mai mellékletünket a „**Gyámintézeti évkönyv**“ ügyében.

Nyomatott Szegeden. Burger Zsigmondnál.

A Gyámintézeti évkönyv ügyében.

Hálát adok a kegyelem Istenének, hogy hazai evangélikus egyházunknak meg adta érne azt, miszerint már elmondhatjuk: a gyámintézet létesült. Még csak a kezdet elején vagyunk ugyan; de biztat a költő által e szavakban kifejezett gondolat:

Minden nagynak apró a kezdete, minden idővel
S lassan véssen erőt és gyarapodva terül.

Mit keresztyénesebben úgy fejezhetünk ki: hogy hol jó cél felé buzgó törekvés nyilatkozik: ott Isten áldása sem fog elmaradni. És nem ott rejlik-e a gyámintézet nagyobb mérvű elterjedésének egyik akadály, hogy sokan ez intézetet mindeddig nem ismerik, vagy hogy vannak, kik életrevalóságáról még most is kételkednek. E bajon akarok egy felől segíteni, midőn egyházunk jobbainak előleges helyeslése folytán addig is, míg, mint okvetlenül kell, magából az intézet kebeléből egy gyámintézeti időszak kiöklöny kifejlődnék, egy

Gyámintézeti évkönyv

című munkát egyelőre csupa kísérletképen megindítani szándékozom; más felől pedig magának a gyámintézetnek az által is hasznos szolgálatot kívánok tenni, hogy az e mű kiadásából bejövendő tiszta hasznót hasonlóképpen az intézet céljára (és pedig ez évben fele részét a szegedi egyháznak oltárkészítésre, másik felét pedig a középonti pénztár számára) fölajánlom.

Az első célra nézve ezennel fölkérem t. hitsorsosomat, különösen az intézetek élén álló férfiakat: sziveskedjenek a gyámintézet eddigi rövid életére vonatkozó minden jelentékenyebb mozzanat beküldésével megörvendeztetni, hogy a könyv, mint az e téren történeteknek hű tükre főnebbi címét méltán viselhesse. Mert tartalmát úgy szándékozom rendezni, hogy az egész két főrészből állván, ezek elseje foglalja magába mindazt, mi a gyámintézet megkedveltetésére s terjesztésére szolgálhat. Kedvesen fogom venni tenát:

1) A már keletkezett fiókintézetek alapszabályait, eddigi tevékenységök és történetök leírását, különösen azon utak és módok közlését, melyeken különböző vidékeken és különböző gyülekezetekben a segélyösszegek gyűjtetnek, hogy azok előadása által mások is hasonló eljárásra buzdíttassanak. Máté 5, 15.

2) Minden mozzanatot és törekvést, melyek hasonló fiókintézetek létesítésére irányoztattak, habár eddig a célt elérni nem sikerült volna is.

3) Jelesebb gyámintézeti beszédeket, melyek mig egy részről az intézet céljainak fölvilágosítására, más felől a szív fölmelegítésére, következőleg annál buzgóbb részvét előidézésére szolgálhatnak.

4) Gyámolítást igénylő szegény egyházak hű ismertetését, hogy azokra a közönség előlegesen is figyelmeztessék.

Ezek tennék a **Gyámintézeti évkönyv** első részét. A második pedig vallásos szépirodalmat, tehát egyháztörténeti és valláserkölcsei elbeszéléseket, költeményeket, énekeket, imákat stb. foglalna magában, hol ismét kiváló gond fordíttatnék a szűkölködő testvérek iránti részvét ébresztésére.

Mi a **Gyámintézeti évkönyv** berendezését illeti: e tekintetben is kísérletet akarok tenni, hogy a különféle nemzetiségi igények lehetőleg kielégíttessenek. Ennél fogva a különben magyar szöveg közé a netalán német vagy tót nyelven beérkezendő okmányok (alapszabályok, jegyzőkönyvek, jelentések stb.) azon nyelven fognának közölni, melyen beküldetnek, s rövid kivonatban magyar nyelven is előadatnának.

Ez terve a **Gyámintézeti évkönyvnek**. Nem marad tehát egyéb hátra, mint, hogy jó célú szándékomban a főtiszt. superintendens, ntiszt. esperes és tiszt. lelkészuak, szóval, minden testvérek, a szent ügy érdekében gyámolítani sziveskődjenek, kiket buzgó részvételre ezennel tisztelettel fölkérek.

Mínt hogy pedig a mű kiadását magam nem eszközölhetem: egyúttal fölkérem a szűkölködő egyházak nevében Krisztus keresztyének és a tiszta evangyeliomnak minden igaz hívét, hogy a Gyámintézeti évkönyvre körében 1 frtjával előfizetőket gyűjteni, s azokat ez év végeig hozzám beküldeni sziveskődjék. A szokott 11-dik példánnyal a gyűjtőknek szivesen szolgállok. A mennyiben pedig a szerencsétlenek iránti részvét, vallásos mély érzés a nőnem kiváló tulajdona, hozzá is intézem kérő szózatomat, hogy a szeretet művének legyenek lelkes terjesztői és előmozdítói.

Szeged, 1861. október 10-én.

Szeberényi Lajos,

evang. lelkész.